

Udvandring – 1868

Ved ”Lov af 1. maj 1868 om Tilsyn med Udvandrerens Befordring” skabte Rigsdagen offentlig kontrol med de mange og ofte tvivlsomme firmaer der solgte oversøiske billetter fra Danmark til udvandrere. Rejseagenter skulle fra nu af autoriseres af myndighederne og betale til et rejsegarantifond for udvandrere der blev snydt. Herudover skulle udvandrerskibenes indretning og udstedte billetter kontrolleres af politiet.

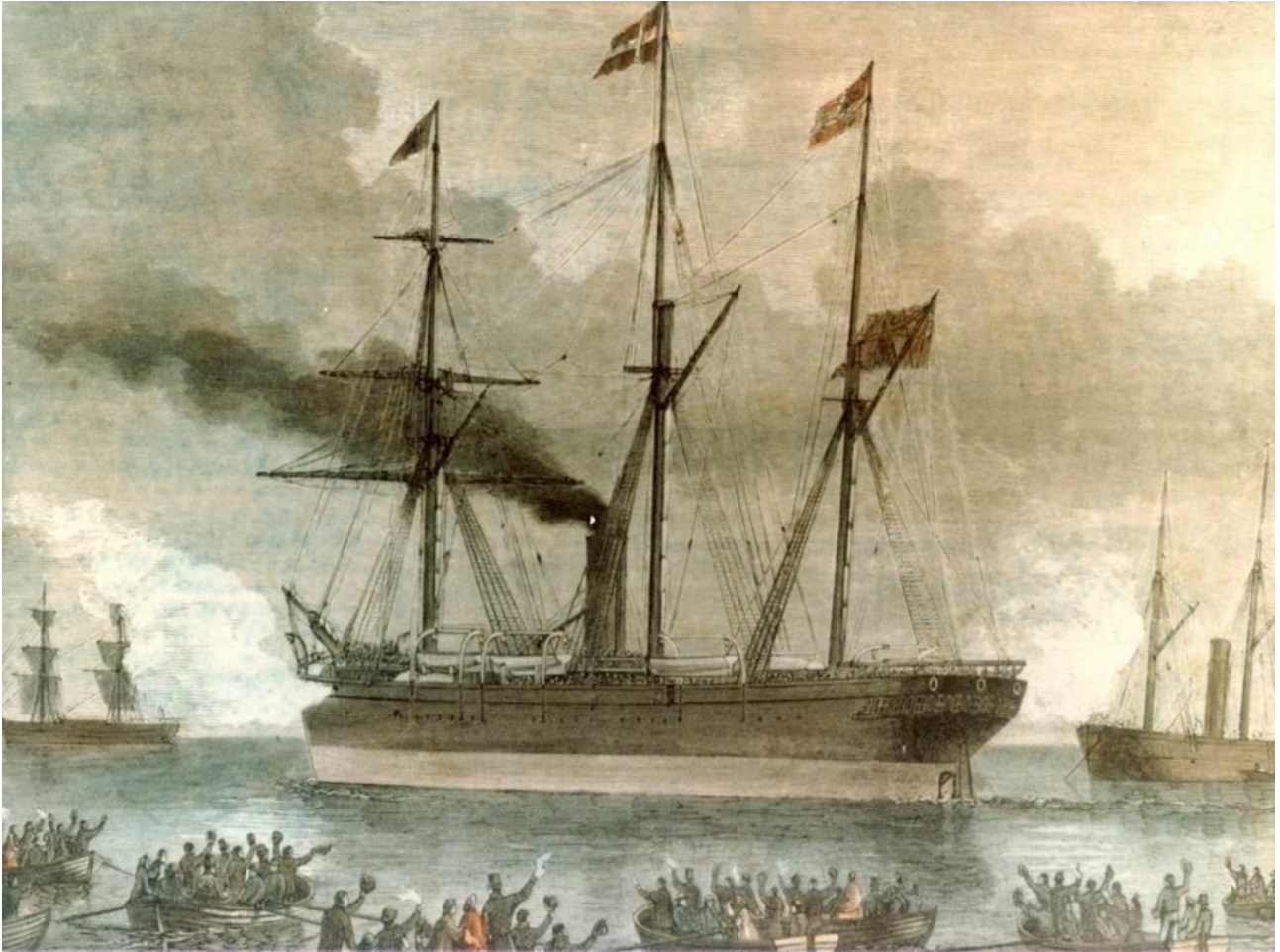
Formålet var ikke at hindre, men at fremme den fri bevægelighed globalt og tilsvarende udvandrerlove var allerede vedtaget i vore nabolande. Anledningen var en kraftig stigning i udvandringen til Amerika efter borgerkrigens afslutning i 1865 samtidigt med at nye befordringsformer skabte en skarp og for kundernes synspunkt farlig konkurrence. Netop i 1868 oversteg antallet af dampskibe sejlskibene på Atlanterhavet mens en lang række transportselskaber sloges om kunderne i årene omkring åbningen af USA's transkontinentale jernbane i 1869.

Når de danske udvandreres historie kan berettes så godt og på personniveau skyldes det denne nye kontrol. I 1868-lovens løbetid frem til 1934 kopierede politiet mere end en halv million oversøiske billetter og arbejdet blev herefter overtaget af Statens Udvandringskontor til 1960. Materialet er bevaret og identificerer alle udvandrere der købte billet i Danmark med navn, alder, hjemsted, afgangsdato, samt oversøisk bestemmelsessted og kan for tiden frem til 1908 findes på en internetdatabase.

Ud over 21.000 danskere der udvandrede mellem 1850 og 1867 og for hovedpartens vedkommende var mormoner og derfor findes registrerede i Utah, var der i årene 1868-1920 tale om mindst 303.000 danske udvandrere med 1882 som topåret. 9 af 10 af disse rejste til USA mens de mindst 154.000 der tog af sted 1921-1960 i første række bosatte sig i Canada.

For såvel USA som Canadas vedkommende bosatte danskerne sig stadig længere mod vest. Fra begyndelsen på prærien i Wisconsin, Illinois, Minnesota og Iowa, senere særligt ved Stillehavet. Der var i hele perioden en klar overvægt af unge mænd der derfor måtte gifte sig med piger fra andre nationaliteter og derfor sig hurtigere end alle andre fra Norden.

De danske indvandrere var herudover i reglen relativt velhavende og veluddannede og placerede sig derfor solidt i den amerikanske middelklasse. Det betyder derfor, at den herskende fortælling der stammer fra Vilhelm Moberg, om fattige udvandrere der flygtede fra trange kår derhjemme, passer dårligt på datidens danske udvandrere. De rejste for at få det endnu bedre.

<Billedtekst>

SS "Ottawa"s afgang som første dampdrevne udvandrerskib fra København til New York den 22. august 1866 med 97 udvandrere. I Oslo kom yderligere 267 norske og 37 svenske om bord og alle havde fået lovning på store og frugtbare jordstykker i Texas.

Ved ankomsten til New York den 6. september 1866 var der dog ingen der havde hørt om udstykningen i Texas og da skibet heller ikke var blevet betalt af de københavnske ejere blev det beslaglagt og de 401 udvandrere "solgt" som jernbanearbejdere i Missouri! Alle disse mennesker hørte man ikke siden noget fra bortset fra nogle enkelte familier der flygtede til Florida.

Denne affære medførte en skarp protestnote fra den svensk-norske regering til den danske om at skabe orden i tilsynslovgivningen for udvandrere. Det blev den direkte anledning til "Lov af 1. maj 1868 om Tilsyn med Udvandrerens Befordring" og herigennem hovedkilden til dansk udvandrerhistorie – se <http://www.emiarch.dk/search.php3?l=da>

"Illustreret Tidende" Årgang 7, nr. 361, side 392 efter tegning af Carl Baagøe. Farvelagt litografi i Det danske udvandrerarkiv.